

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/45/2016
Identifikačné číslo spisu:	6313212297
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Helena Haukvitzová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:6313212297.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a členov senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobcov 1/ E. L., bývajúcej v F., 2/ Y. V., bývajúcej v V., 3/ R. Q., bývajúceho v F., 4/ Ing. R. Q., bývajúcej v T., 5/ U. Y., bývajúceho v L., 6/ Y. Y., bývajúceho v T., 7/ I. T., bývajúcej v F., 8/ Y. V., bývajúceho v F., 9/ E. Q. bývajúcej vo U., všetci zastúpení advokátskou kanceláriou PROSMAN A PAVLOVIČ, s.r.o., so sídlom v Trnave, Hlavná 31, proti žalovaným 1/ X. I., bývajúcej v Q., 2/ H. A. bývajúcej v F., 3/ R. L., bývajúceho v F., všetci zastúpení advokátom JUDr. Petrom Dlhopolčekom, so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 51, o určenie, že vec patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 5C/18/2013, o dovolaní žalobcov 1/ až 9/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. septembra 2015 sp.zn. 15Co/779/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. septembra 2015 sp.zn. 15Co/779/2014 z r u š u j e a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Brezno (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. júna 2014, č.k. 5C/18/2013-160 žalobu zamietol a žalobcom 1/ až 9/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalovaným trovy konania. V odôvodnení uviedol, že žalobcovia nemali aktívnu vecnú legitimáciu v konaní, pretože účastníkom konania neboli všetci zákonní dedičia. Samotnú žalobu súd považoval za zmätočnú, keď z nej nebolo zrejmé, na základe akých skutočností by sporné nehnuteľnosti mali patriť do dedičstva po právnych predchodcoch a akú dohodu žiadajú dedičia vyhlásiť za neplatnú, keď v dedičskom konaní po nebohej M. Q. žiadna dohoda uzatvorená nebola, nakoľko k vyporiadaniu dedičstva došlo rozhodnutím štátneho notárstva podľa § 39 ods. 3 notárskeho poriadku. Z tohto dôvodu bolo vylúčené aj splnenie podmienky dobromyseľnosti vo vzťahu k vydržaniu sporných nehnuteľností. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. Proti tomuto rozhodnutiu v celom rozsahu podali odvolanie všetci žalobcovia a proti výroku o trovách konania podali odvolanie všetci žalovaní.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 30. septembra 2015 sp.zn. 15Co/779/2014 potvrdil napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne (§ 219 ods. 1 O.s.p.) a účastníkom

náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie zistil skutkový stav veci správne a stotožnil sa aj s jeho právnym záverom o nedostatku aktívnej legitímácie žalobcov v konaní, keď účastníkmi konania neboli všetci zákonní dedičia po nebohej M. Q. Vzhľadom na tento právny záver súd prvej inštancie nebol povinný vysporiadať sa s otázkou vydržania sporných nehnuteľností. Z tohto hľadiska preto nemalo význam ani posudzovanie ďalších návrhov žalobcov na dokazovanie, ktoré nesmerovali k posúdeniu vecnej legitímácie žalobcov v konaní, ale k posúdeniu nároku vo veci samej. Výrok o náhrade trov konania považoval odvolací súd za správny a súdom určenú výšku advokátskej tarify za súladnú s ustanovením § 11 ods. 1 písm. a/ vyhlášky č. 655/2004 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovania právnych služieb, keďže konanie o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručníkovi, nie je sporom o určenie vlastníckeho práva právnych nástupcov.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadli dovolaním žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“). Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (účastníkovi sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom), ako dovolací dôvod uviedli aj ustanovenie § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci). Žalobcovia namietali, že odvolací súd im odňal možnosť konať pred súdom, pretože im nedoručil vyjadrenie žalovaných k ich odvolaniu zo dňa 28. augusta 2014. Zaujatím nesprávneho právneho názoru súdmi, podľa ktorého v prejednávanej veci je nevyhnutné vyčerpať okruh účastníkov konania, bolo zjavne upreté právo žalobcov domáhať sa svojich práv na súde a realizovať ich procesné práva navrhovať dôkazy. Súdy sa odmietli zaoberať meritom vecí a zamietli návrh výlučne z procesných dôvodov nad rámec ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p. Následne sa dovolatelia podrobne vyjadrili k otázke okruhu účastníkov v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva, s poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp.zn. 28 Cdo 2375/2012 a zotrvali na svojom názore, že v tomto konaní nejde o nerozlučné procesné spoločenstvo dedičov. Žiadali, aby sa dovolací súd zaoberal meritom vecí, pretože ide o vec po právnej stránke zásadného významu v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. Navrhovali zrušenie oboch rozhodnutí súdov nižšieho stupňa a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaní sa k podanému dovolaniu vyjadrili, považovali ho za nedôvodné a napadnuté rozhodnutia súdov nižších stupňov za vecne správne.

5. Žalobcovia vo vyjadrení k vyjadreniu žalovaných zopakovali podstatnú časť svojej skoršej dovolacej argumentácie, ako aj návrh na rozhodnutie dovolacieho súdu.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)], po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné a dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP).

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t.j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle ustanovenia § 470 ods. 2 CSP (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní predtým nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované), a procesnú prípustnosť dovolania posudzoval v zmysle ustanovení § 236, § 237 ods. 1 a § 238 O.s.p.

8. Žalobcovia dovolaním napadli potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozhodnutí uvedených v § 238 ods. 1 a 2, 3 O.s.p., voči ktorým bolo dovolanie prípustné.

9. Pokiaľ žalobcovia žiadali v dovolaní, aby sa dovolací súd vyjadril k meritu veci, pretože ide o vec po právnej stránke zásadného významu, dovolací súd uvádza, že v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie v tomto prípade prípustné, ak odvolací súd vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku vyslovil, že ide o rozhodnutie, ktoré má po právnej stránke zásadný význam. V danom prípade sa však o takýto prípad nejedná, lebo takýto záver odvolací súd vo výroku rozhodnutia nevyslovil. Za tejto situácie platí, že to, či

pripadne ide o vec zásadného právneho významu, dovolací súd nie je oprávnený preskúmať.

10. Predmetné dovolanie by bolo prípustné len vtedy, ak by v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Žalobcovia procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdili a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

11. Žalobcovia výslovne namietali vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., keď nesprávnymi rozhodnutiami súdov nižších stupňov došlo k odňatiu ich možnosti konať pred súdom.

12. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods.1 písm. f/ O.s.p. išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva priznané občianskym súdnym poriadkom [napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

13. Žalobcovia tvrdili, že k odňatiu ich možnosti konať pred súdom došlo v dôsledku nesprávneho právneho záveru súdov nižších stupňov v otázke ich vecnej legitímácie v konaní a nesprávnym výkladom a aplikáciou ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p. Najvyšší súd už v rozhodnutí R 34/1993 vyslovil, že otázka tzv. vecnej legitímácie účastníka (aktívnej alebo pasívnej), je z hľadiska prípustnosti dovolania irelevantná. Vecná legitímácia vyplýva z hmotného práva, má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva alebo povinnosti (aktívna, pasívna). Záver odvolacieho súdu o tom, či žalobca je v konaní aktívne legitímovaný predstavuje otázku spadajúcu pod právne posúdenie veci. Rovnako v rámci právneho posudzovania veci prijíma súd záver o tom, či v danom prípade išlo alebo nešlo o tzv. procesné spoločenstvo účastníkov konania v zmysle § 91 ods. 2 O.s.p. Ide o činnosť súdu, pri ktorej zistený skutkový stav podriaďuje pod skutkovú podstatu príslušnej právnej normy, na základe čoho dospieva k záveru, či sa právo prizná alebo neprizná (zahŕňa aj otázku vecnej legitímácie). O nesprávne právne posúdenie veci ide vtedy, ak súd nepoužil náležitý právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Touto činnosťou súdu ale nedochádza k odňatiu možnosti účastníka pred súdom konať, lebo právnym posúdením veci sa mu neodníma možnosť uplatnenia jeho procesných práv v konaní v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (R 54/2012, R 43/2003). Prípustnosť dovolania podľa stabilnej judikatúry najvyššieho súdu nezakladalo (a účinky umožňujúce meritórny dovolací prieskum nevyvolávalo) to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch (viď najmä judikát R 54/2012, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

14. Žalobcovia napokon v dovolaní odvolaciemu súdu vytýkali, že im nebolo doručené vyjadrenie žalovaných k nim podanému odvolaniu, v dôsledku čoho nemali možnosť vyjadriť sa k nemu. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

15. Vychádzajúc z uvedeného bolo v preskúmvanej veci potrebné zohľadniť, že k odvolaniu žalobcov (viď č.l. 172 až 180 spisu) sa písomne vyjadrili žalovaní 28. augusta 2014 (č.l. 188 spisu), žalobcovia však ale nemali možnosť dozvedieť sa o tomto vyjadrení a prípadne sa k nemu aj vyjadriť, lebo súd im toto vyjadrenie žalovaných nedoručil.

16. Keďže odvolací súd nesprávnym procesným postupom odňal žalobcom možnosť konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.), bolo ich dovolanie nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné. Rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou vadou, nemôže byť považované za vecne správne, preto dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil (449 ods. 1 CSP) a vec vrátil Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

17. Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozhodnutia (§ 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.) dovolací súd v súlade s doterajšou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu, neskúmal opodstatnenosť ďalších dovolacích námietok vznesených dovolateľmi vo vzťahu k právnemu posúdeniu zrušovaného rozhodnutia (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015).

18. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

19. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.